

Olesia Rybchenko's art project "Milling" in 2025 in the context of inheriting the legacy of the Ukrainian paradigm of artists of the early XX century (Oleksandr Bohomazov, Kazymyr Malevych, Oleksandra Ekster, Sonia Delaunay, and others)

Olesia Rybchenko

National University of Technologies and Design, Kyiv

<https://orcid.org/0000-0002-6253-9218>

Abstract. Based on theoretical and practical research by Ukrainian artists such as: Oleksandr Bohomazov, Kazymyr Malevych, Oleksandra Ekster, Sonia Delaunay, and others, Kyiv-based artist and researcher Olesia Rybchenko is creating an art project called "Milling" in 2025. The project will be presented on the platform of the famous Triptych art gallery in Kyiv in July 2025. This project is important for Ukrainian art, as it appeals to serious developments in the field of Ukrainian art, revealing the inheritance of the Ukrainian paradigm by artists of the early XX century.

Keywords: Ukrainian artists, Oleksandr Bohomazov, Kazymyr Malevych, Oleksandra Ekster, Sonia Delaunay.

**Художній мистецький проєкт "Фрезерування" 2025 року
Олесі Рибченко в контексті наслідування спадщини української
парадигми художників початку XX століття (: Олександр Богомазов,
Казимир Малевич, Олександра Екстер, Соня Делоне та інші)**

Олеся Рибченко

Національний університет технологій та дизайну, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0002-6253-9218>

Анотація. Спираючись на теоретичні і практичні дослідження українських художників таких як: Олександр Богомазов, Казимир Малевич, Олександра Екстер, Соня Делоне та інші, київська художниця і дослідниця Олеся Рибченко створює художній мистецький проєкт "Фрезерування" 2025 року. В липні 2025 року проєкт було презентовано на платформі відомої київської художньої галереї "Триптих". Цей проєкт є важливим для українського мистецтва, адже він апелює до серйозних напрацювань у сфері українського мистецтва, розкриваючи наслідування спадщини української парадигми художниками початку XX століття..

Ключові слова: українські художники, Олександр Богомазов, Казимир Малевич, Олександра Екстер, Соня Делоне.

1. Олександр Богомазов в своїй дослідницькій теоретичній роботі визначив: "Мистецтво – довершений ритм складаючих його елементів. Художник – чутливий резонатор, що виявляє їх живописну Різницю. 1914 рік, Київ" – [1, с. 11], спираючись на епіграф до тексту "Живопис і його елементи" можливо припустити, а з подальшого вивчення, підтвердити важливість ритмів в художніх практиках О. Богомазова, теорія є дуже цінною для митців сучасності, а особливо

в українському контексті, оскільки розкриває глибинність образотворчої думки і показує наслідуваність загальним європейським теоретичним надбанням.

Назва проєкту "Фрезерування" відноситься до останнього циклу живописних творів художниці з Києва – Олесі Рибченко, авторка зосереджується на темі елементів живописного поля та їх можливості емоційного впливу на глядача. Апелюючи до теоретичних і візуальних практик українських художників початку ХХ ст., а саме до таких художників як: Олександр Богомазов, Казимир Малевич, Олександра Екстер, Соня Делоне, та інших авторка прагне знайти точки дотику через засоби мистецтва, через постійні ритуальні художні практики і наукові дослідження мисткиня прагне більш глибоко дослідити теоретичні напрацювання у сфері образотворчого мистецтва і зрозуміти їх зв'язки з європейськими мистецькими традиціями. Саме в цьому розрізі відкривається не лише надто схожа історична ситуація – Війна, а й певна потреба сучасних митців "заякоритися" з попередніми практиками аби відновилися нейронні зв'язки мистецького організму, ця циклічність номінована в нашу свідомість і стала універсальною нормою цивілізації: постійної руйнації і відновлення.

Проєкт "Фрезерування" О. Рибченко 2025 року демонструє, що руйнування не є кінцем, метафора-зображення "пилки" зустрічається досить часто в картинах українських художників початку ХХ ст., саме така символічність несе в собі певну дуальність образу: символи знищення і відродження, де елементи руйнування та відновлення взаємодіють у єдиній композиції. Вони символізують рани, біль та процес руйнування, який є центральною темою адаптації.

Проєкт "Фрезерування" 2025 р. має на меті заохотити глядачів до самоаналізу та роздумів про власний шлях через "внутрішній лабіринт" шляхами фрезерування: тобто розділення на елементи (ритми), частини, аби мати змогу співставити свої життєві етапи, і відчутти, що вихід до світла можливий, навіть якщо шлях здається заплутаним і темним. Такий проєкт поєднує в собі мистецтво та метафізику, створюючи можливість для глибокого особистого досвіду "розпилювання", який допомагає усвідомити, що страхи та невпевненість – це лише частина шляху до більшого розуміння себе. Таке ж символічне зображення "розпилювання" бачимо в роботах згаданих вище художників, і саме через ритміку і колір вони прагнули створити композиційні рішення. Ґрунтовне дослідження практик і взаємодій О.Богомазова бачимо у комплексному дослідженні "Футуромарення": "Історична місія Богомазова із формування модерного українського мистецтва розпочалася 1914 року. Саме того року він зібрав строкату юрбу київських художників, об'єднав їх у гурток "Мистецтво" ("Искусство") та спонукав до участі у виставці "Кільце". У вступі до каталога виставки Богомазов стисло виклав основні ідеї своєї праці "Живопис та елементи". Він акцентував значення чотирьох основних елементів малярства - Лінії, Форми, Фарби та Картинної Площини" [4, с. 99].

2. Художниця Олеся Рибченко – яскрава представниця абстрактного експресіонізму. Тектонічні розломи і зсуви, що стрясають людство останні п'ять

років, інспірують пошуки нею міцного ґрунту. І художниця знаходить його в історії українського образотворчого мистецтва, в художніх практиках авангардистів, абстракціоністів, футуристів, творчі експерименти яких відбувалися в перші десятиліття минулого століття. Її мистецькі спрямування співпадають із дослідницькими зацікавленнями, в результаті народжуються відповідні за сміливим підходом проєкти. Але того вимагає масштаб творчих задач. Як дослідниця, О. Рибченко зацікавилась теоретичними працями митців, яким теж праглося в певний спосіб перекодувати довколишній світ, так би мовити, перезапустити його, давши місце звучанню космічних гармоній замість темряви й хаосу. Тож, і як художниця, вона реалізує пошуки внутрішнього балансу в часи війни через ритм і колір. Її експерименти з кольором у проєктах "Гойдалки" (2020; зберігається в колекції Художнього музею м. Карлсруе, Німеччина), "Не відводь погляд" (2023) відсилають, зокрема до доробку Соні Делоне, яка почасти зверталася до абстрактного експресіонізму, а також Олександри Екстер (тут неабияку роль відіграє глибоке відчуття Олесею Рибченко народного мистецтва, а не лише знання про творчий діалог із ним відомої авангардистки). Визначаючи основні тенденції зрілого мистецтва О.Екстер можна зосередитись на наступних дослідженнях Г. Коваленка "до суворої художньої дисципліни Екстер наполегливо прагнула; це очевидно і це, по суті, привело її до кубізму. Пошуки законів і порядку – вони теж відчутні в зрілій її творчості, іноді явні до наочності, хоча вони були її власними законами і порядком, вносили в "ста-тут" цілком відчутні корективи" [4].

Однак, досвід, здобутий останніми роками, особливо після початку повномасштабної війни, активує потребу самопізнання людини в екстремальних умовах сучасності. В еру смартфонів усе новішого покоління, в епоху ШІ тощо ще гостріше відчувається дисонанс між технологічними здобутками людства і ментальними викривленнями певної його частини. Не дивно, що Олеся Рибченко, базуючись на практиках художників поч. ХХ ст., створює оригінальний проєкт "Фрезерування" (2025). Загострена зубчаста форма набуває сучаснішого вигляду, а рух, під час якого відбувається різання, тепер – обертальний. Отже, процес різання, розтинання удосконалюється, стаючи, фігурально кажучи, витонченішою версією руйнації. Проте, не лише для констатації цієї прикмети сучасного світу художниця створила проєкт. Їй власне йдеться про те саме богомазівське перекодування хаосу на ритмічну гармонію, вже з урахуванням викликів сьогодення. Авторка транслює глядачеві: шрами від ран стимулюють до регенерації. Її оскільки йдеться про реалізацію процесу відновлення засобами мистецтва, то авторка розкриває в творах серії "Фрезерування" результати самоспостереження і, як наслідок, фіксації здатності до регенерації. Крім гострих зубів інструменту, в кожному творі серії вирує вихор пластичних ліній. Ця лінеарність передає складну динаміку наших емоцій, переживань, внутрішнього стану в екстремальних умовах. Якщо у О. Богомазова великий космос відкривався через розкладання на ритми довколишньої

реальності, то у О. Рибченко власний внутрішній світ, емоційно-психологічний стан відкривається через розкладання на ритми пластичних ліній. У важкі часи важливо усвідомлювати: складні ситуації передбачають пошуки виходу й, зрештою, перемогу над обставинами; емоційний занепад може змінитися балансом, а невпевненість – вірою у власні сили. Відтак, Олеся Рибченко, досліджуючи власний внутрішній стан, акцентує, зокрема на можливостях арт-терапії. Посилуючи ефект впливу, вона апелює до асоціативного прочитання творів: пластичні лінії утворюють контури форм, близьких до природних – листя, пелюстки, сітка вен тощо. Далі роль відіграє контраст: ці іманентно чисті й ніжні прояви життя виглядають деформованими, розчавленими, поруйнкованими. Однак живими. Й тут художниця – цілком на своїй території, адже зранене, пульсуюче життя вона передає через можливості живописного поля. Саме взаємодія з фарбою, що кладеться на полотно, дозволяє їй уповні виповісти внутрішню напругу й наблизитися до стану, адекватного для нової онтології. Й якщо динаміка пластичних ліній передає ритм трансформації емоційно-психологічного стану, то колір є виразником якісних змін. Рух і тон кольорових плям виявляються відповідниками рефлексій. Завдяки їм простежується складний шлях самопізнання. Й вочевидь, віддаючи належне теоретичним розробкам і художній практиці О. Богомазова, О. Рибченко в кожному творі серії "Фрезерування" більшою чи меншою мірою використовує білий колір. Д. Горбачов помітив: "Крім того, Богомазов дуже часто робить паузи. Тут він якраз майстер паузи. В нього навіть в теорії є поняття "інтервалу". Ритм – частина інтервалу. Білий звук, біла пауза. Дуже важлива для ритміки, принаймні. І для психіки нашої – тому що це, наче в орнаменті, на який посилався Богомазов: є активна зона, а потім пасивна. Оскільки психіка наша збуджена, значить потрібно відпочити, тому – знов збудження...А Богомазов був добрий психолог і психологічно обґрунтовував всі ті новації" [2].

Руйнівна діяльність моральних покрутів цього світу (хаосу, зла) отримує відсіч і спротив також тоді, коли його світла сторона (гармонія, добро) лишається при ментальному здоров'ї, як би складно це не давалося. Олеся Рибченко не лише через власний досвід порушує проблему емоційно-психологічного стану людини, яка перебуває в постійному стресі через війну. Проектом "Фрезерування" художниця засвідчує можливість регенерації й презентує спосіб її досягнення.

Список використаних джерел

1. Богомазов О. Живопис та елементи. Київ : Задумливий страус. 1996. 85 с.
2. Горбачов Д. Богомазов – один із найбільших футуристів Європи [Електронний ресурс] // Збруч. – 2016. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/50026> (09.07.2025).
3. Коваленко Г. Олександра Екстер / пер. на укр. М. Панченко – Київ: Родовід, 2021. – 376 с., іл.
4. Футуроманія: міждисциплінарний проєкт. – Київ: Мистецький арсенал, 2024. – 312 с.: іл.